GAZETA LWOWSKA.

W Sobotę Nro. 1. 3. Stycznia 1818.

Wiadomości Kraiowe.

Z Wiednia d. 24. Grudnia. — Dzisieysza uprzywileiowana gazeta tuteysza, zawiera następuiący urzędowy artykuł:

Jego Cesarsko-Królewska Mość, zawsze po oycowsku o pomyślność kochanych Poddanych swoich troskliwy, a przekonany o tem, że dla wielkiey rozciągłości Państwa Jego, powszechnie pożyteczny zamiar Rządu tylko przez iedność w urządzeniach osiągnąć, i onemuż tylko przez to potrzebną siłę nadać można; że atoli w zastosowaniu tych urządzeń do poiedynczych, Państwo Cesarskie składaiących części, na szczególne położenie i stosunki, tudzież na wynikaiącą z nich różność potrzeb onychże, zawsze należyty wzgląd mieć należy, skłonił się do tego: aby naczelne Władze polityczne, trwaiące dotąd pod nazwaniem: Zjednoczona Czesko-Austryacka i Galicyyska Kancellarya Nadworna, i Centralna Nadworna Kommissya Organizacyyna, zjednoczyć pod nazwaniem: Ministerium Spraw Wewnętrznych, która to Centralna Władza, zostaiąc pod Naywyższym Kanclerzem, Ministrem Spraw Wewnętrznych, składać się będzie z trzech Kanclerzow, to iest z Czesko-Galicyyskiego, Austryacko-Illiryyskiego, i Lombardzko-Weneckiego.

Ta Naywyższa Polityczno-Centralna Władza powołaną iest do tego, aby w Kraiach i Prowincyach, zostaiących dotychczas we względzie administracyi wewnętrzney pod zarządzeniem Zjednoczoney Nadworney Kancellaryi i Nadworney Kommissyi Organizacyyney, pomyślność w nayrozciągleyszem znaczeniu pomnażała, ciężary publiczne według rzetelnego wymiaru rozkładała, polor i oświecenie według iednostaynych zasad rozkrzewiała, oraz starała się o to, aby z ciągłym względem na iedność Cesarskiego Państwa, właściwość różnych składaiących ie części, gdzie tego ich położenie i stosunki wymagaią, wszędzie dochodzoną, rozważaną i ocenianą była.

Nayiaśnieyszy Pan zwrócił na to szczegolnieyszą uwagę swoią, ażeby urządzenie, dla kochanych Poddanych Jego za dobroczynne i ochraniaiące uznane, w skutku którego idą sprawy z Urzędow cyrkułowych lub Delegacyi do Gubernioẃ i Rejencyi, a z tych do Naywyższey Władzy Centralney, i nadal niezmiennie zachowanem było, a to, aby wszystkie Poddani we względzie administracyynym i w wymiarze sprawiedliwości używali dobrodzieystwa trzech Instancyi, i aby ich stosunek z Polityczną Naywyższą Władzą Centralną, takim, iakim iest dotąd, pozostał.

J. C. K. Mość mianował więc:

Naywyższym Kanclerzem i Ministrem Spraw Wewnętrznych: swoiego Ministra Stanu i Konferencyi Hrabiego Franciszka Saurau;

Czesko-Galicyyskim Kanclerzem Kanclerza nadwornego, Hrabiego Prokopiusza Lażanzky:

Tymczasowym Zastępcą Austryacko-Illiryyskiego Kanclerza: Wice-Kanclerza Barona Jana Nep. Geislern;

Lombardzko-Weneckim Kanclerzem: Hrabiego Jakóba Mellerio.

N. Pan raczył Hrabiego Oettingen, Prezesa Naywyższego Trybunału Sprawiedliwości, od dotychczas piastowanego urzędu nayłaskawiey uwolnić, a w dowód naywyższego ukontentowania swoiego z długoletnich usług iego, mianować go swoim Ministrem Stanu i Konferencyi.

Prezesem Naywyższego Trybunału Sprawiedliwości mianował J. C. K. Mość Ministra Stanu i Konferencyi Hrabiego Wallis, a uwolniwszy go od pełnionych dotąd powinności w Radzie Stanu, powierzył mu prezydium Kommissyy w interessach prawodawstwa cywilnego i politycznego.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Londyńskie umieściły poniższy wypis z wykazu działań naczelnego Rządu Zjednoczonych Prowincyi Ameryki południowey, pod teraźnieyszem zawiadywaniem Jana Marcina Puyrreddona:

„Przyczyny, które na nas nieszczęścia ściągały, i które postępy sprawy naszey tamowały, zdawały się przy końcu roku 1815go zagrażać

nam zupełnem zniszczeniem. Cała siła zbroyna, którąśmy z bitwy pod Sipesipe uratowali byli, miała się iuż rozproszyć, a woysko na opanowanie Chili w Prowincyi Cuyo utworzone, nie sądziło się iuż więcey bezpiecznem w obozach swoich. Nieprzyiaciele nasi czynili sobie iuż rachubę, że się im poddamy. Skarb kraiowy nie mógł iuż dopełniać obowiązków swoich, a nawet ani zaspokaiać potrzeb naygwałtownieyszych. Publiczny duch Prowincyi, spuściwszy z oka wspólne niebezpieczeństwo, upatrywał wolność swoią w zrywaniu węzłów towarzyskich, a wszystkie wzniosłe i czczigodne sposoby myślenia zaginęły w rozhukaniu. Zginęła była karność woyskowa, a Zwierzchność nie miała powagi, ieżeli ze zbrodnią razem nie trzymała. Z mozołem przyszło mi to wyrzec; musiałem atoli wiernym bydź prawdzie. Nie przynosi to niesławy, gdy błędy swoie wyiawiamy, ieżeliśmy tylko cnotliwe postanowienie poprawy uczynili, a ia nie iestem pierwszym z przyiacioł Oyczyzny, który z boleścią przyłożył narzędzie zgłębiaiące ranę, którąśmy zagoili. Potwarzano Obywateli nayszanownieyszych. Stolica była palnym punktem wszelkich namiętności i mieyscem skupiania się wszelkiego stronnictwa. Powszechne niebezpieczeństwo służyło za pozór do zemsty i podeyrzliwości. Wielki Lud Buenos-Ayreski, któremu nie można zaprzeczyć zasługi poniesienia bolesnych ofiar dla pomocy Ludom, tym samym boiem zaiętych, znaydował się w reakcyi, która wierzytelność (kredyt) i byt iego w posadach wstrząsnęła. W tem pokazało się woysko Portugalskie na północnym brzegu rzeki la Plata. Do niebezpieczeństw, które nam nienawistne stronnictwa gotowały, przyczyniły się nowe niebezpieczeństwa. Nieszczęście nasze doszło do szczytu. Wytrwałość Wasza zwyciężyła ie. W owym to czasie utworzono Kongres Tukumański. Mężowie, którzy sobie radzenie Oyczyznie i pracowanie nad budową praw iey zlecone mieli, zniewoleni byli do rozwiiania męztwa osobistego. Ich prawość i rostropność stawiły Ludowi widok pocieszaiący, a za ich przykładem ubiegano się w okazywaniu męztwa i odwagi. Umilkły namiętności, porzucono bezrozumne plany, rozhukanie wkrótce stłumionem zostało, a niektórzy buntownicy, co nayzdrowsze prawa wyszydzać chcieli, zostali ukaranymi. W owym to chwały pełnym, lecz oraz ciężkim czasie, dała mi Władza Reprezentacyyna zaszczytne, lecz niebezpieczeństw pełne dostoieństwo naczelnego Dyrektora Kraiu. Tak często dowodziłem trudności tego urzędu, że posłuszeństwo moie za tem większą ofiarę poczytywano, ile że objęcie iego znałem. Uyrzałem się skazanym na staranie się o miłość własnych nieprzyiacioł moich. Chroniłem się wszelkiego czynu gwałtownego, aby ich przekonać, że tylko sprawie Oyczyzny służę. Oddaliłem się od udzielnego Kongressu w charakterze naczelnego Przełożonego i puściłem się do Prowincyi la Plata, gdzie zagodziłem niesnaski, które między Ludem i Woyskiem zachodziły. Po załatwieniu wszystkiego wróciłem się do Tukumanu, gdzie gorliwość moia uroczyste ogłoszenie niepodległości naszey przyspieszyła. Potem udałem się do Korduby, gdzie na mnie Jenerał San Martin czekał, abyśmy wspólnie ułożyli plan do oswobodzenia Prowincyi Chiliyskiey. Z tamtąd to z bolesnem uczuciem zwróciłem oczy moie na poruszony Lud Buenos-Ayreski. Znacie, Współobywatele moi, ów słuszny przedmiot moiey obawy. Odwracam oczy od niebezpieczeństw, na które sam wystawiony byłem, i zwracam uwagę Waszą tylko na pierwsze dni moiego wjazdu do stolicy. Jakież to namiętności! Jakież to były przeciwne interessa! Lecz chciałem dotrzymać przysiąg moich. Przeszłość była w pamięci moiey zatartą, i nic mi nie pozostawało, iak tylko nagradzanie zasługi. Wam samym winniśmy poiednanie tych, którzy się za nieprzyiacioł poczytywali; Wam samym winniśmy miłość porządku i ducha publicznego owych Prowincyi, na których czele zostawać mam zaszczyt. Byłoby to czczem uroieniem, gdybym chciał zapewniać, że namiętności próbę swoią na zawsze wytrzymały. Ależ, iak nędznymi musieliby bydź owi, którzyby zdołali przemyślać nad tem, iakby w Oyczyznie swoiey zgubne ponowić sceny. Zniszczenie anarchii było naypierwszym celem wszystkich natężeń zarządu; ależ nieprzyiaciel wtargnął był w Prowincye nasze z naywiększem woyskiem, iakie tylko kiedy w pole wystawił. Niezmierne odległości przeszkadzały nam w zjednoczeniu sił naszych. Musieliśmy czynić wybór między dwiema ostatecznościami, równie niebezpiecznemi: albo opuścić Ludy w głębi mieszkaiące i woyska, które ich broniły, albo zrzec się opanowania Kraiu Chiliyskiego, i Prowincyę Cuyo ogołocić. Męztwo ożywiało nas; zniweczyliśmy wspólny plan Jenerałów Laserna i Marco. Woysko patryotów otrzymało liczne posiłki, wróciła się karność woyskowa, a w Prowincyi Salta zastał nieprzyiaciel świetny puklerz wierności i męztwa. Swieże pułki pospieszyły do Cuyo na pomoc, inne tworzono z niepodobną do wiary szybkością, a przygotowania do przeyścia przez Andille szły z podwoioną czynnością. Ta natężona gorliwość przeraziła trwogą nieprzyiacioł naszych,

natchnęła nowem męztwem braci naszych w Chili, i nowe ołtarze Oyczyznie wystawiła. W iednymże czasie urządziło się woysko w stolicy; woysko liniiowe zostało podwoione, milicya wydoskonaliła karność swoią, a niewolnicy zebrali się w bataliiony. W obecney chwili nie zastraszyłaby stolicy dziesięćtysięczna siła zbroyna, a wolność bynaymniey nie byłaby w niebezpieczeństwie, chociażby półwysep dwa razy tyle woyska przeciwko nam przysłał. Marynarka Wasza stała się doskonalszą we wszystkich częściach. Potrzeby Skarbu nie mogły wstrzymywać kosztownych robot, na okrętowych warsztatach iuż rozpoczętych. Okręty nasze są wyporządzone, inne zakupione, ludźmi osadzone i uzbroione, ażeby rzek i brzegów naszych bronić mogły, a na przypadek potrzeby iuż są wyrachowane środki do wystawienia większey ieszcze siły zbroyney. Woysko nasze lądowe i morskie tchnie iednakowym duchem; zbroiownie nasze są bronią napełnione, a nasze parki odwodowe na lat kilka w dostateczną amunicyę opatrzone. Nakoniec dawaliśmy wszelką pomoc tym nawet Ludom, które do związku naszego nie należały, a uzbroienia nasze są ieszcze tak czynne, iak gdyby się woyna dopiero zaczynała. Talenta Officerów sztabowych i podrządnych służą Kraiowi w sposób naybardziey zalecaiący się, a karność tworzy zdatnych żołnierzy, którzy będą zaszczytem i niewzruszonemi Oyczyzny filarami. Przez staranność, iakiey obrona Prowincyy wymagała, nie spuszczaliśmy z oka innych przedmiotów większey wagi, w których się z razu niepodobne do pokonania trudności okazywały. Owoczesne systema skarbowe nie dozwalało nawet naymnieyszych potrzeb zaspokoić, a daleko mniey ieszcze zaspokoić ogromne długi w poprzedniczych latach pozaciągane. Teraz wynaleziono iuż sposób do wykupienia obligów naszych i do zaprowadzenia stałego, na nayściśleyszey równości wspieraiącego się systematu wybierania podatków stałych i niestałych; i w tem musieliśmy się opierać naysurowszey naganie. Między kapitalistami znayduie się ieszcze w obiegu rewersów długowych przeszło miliion funt. szt. wartości, a przeszło 26,000 funt. szt. takowych zapisów zniszczono w skarbowey Izbie cłowey w krótkim przeciągu czasu, bo od wydania uchwały z dnia 3. Marca. Lud uwolnionym iest od wielu ciężarów, które wprawdzie tylko poiedyncze osoby dotykały, lecz przecież wielkie nieukontentowanie sprawiały. Uchylono zwolna różne uciążliwe nakłady, bez zrządzania przez to potrzeby uciekania się do pożyczki. Gdyby się położenie nasze pogorszyło, naówczas pozostałby nam ieszcze ten środek pomocny, który nam wierzytelność nasza (kredyt) zachowuie. Te to są czyny (fakta), które wszelką naganę zbiiaią. Niepotrzebne plany są zaniechane, odmiany przygotowane, a nawet wpośród ogromnych spustoszeń woiennych, i wpośród wielkich przedsięwzięć dla dobra publicznego, możemy się spodziewać powrotu dostatków. Do tych przedsięwzięć należy rozprzestrzenienie naszych granic południowych i ustalenie założenia uprawy ziemi, któreby nieszczęśliwym mieszkańcom Kraiu naszego do korzystney poprawy gruntów sposobność nadarzyło. Przywrócenie szkoły związku południowego (Union del Sud) służyć będzie za punkt gromadzenia się dla młodzieży, która do niey ze wszystkich okolic Państwa dla nabywania oświaty garnąć się będzie. Za kilka dni rozpocznie się nauka kunsztów i umieiętności. Park odwodowy iest iuż w głębi Prowincyy naszych utworzony, i na każde niebezpieczeństwo w potrzeby opatrzony. To urządzenie czyni zaszczyt rostropności naszey; powstało ono w ciągu zwycięztw naszych i daie nieprzyiaciołom naszym materyę do rozmyślania. Przedstawiaiąc to wszystko, nie chcę się bynaymniey chlubić z usług moich, których Oyczyzna, iako powinności, domagać się iest upoważnioną; lecz pragnę tylko okazać Ludowi, że mądrość i rostropność naygłównieyszemi są cnotami, które do szczęśliwości doprowadzaią. Przyczyną nieszczęść Waszych było systema Kraiu Hiszpańskiego. Pokonaliście wszystkie niebezpieczeństwa. Narody nie będą iuż więcey wahać się w przyięciu Was do rzędu swoiego. Okażemy Swiatu, że nauki nieszczęścia bezowocnemi dla nas nie były.

W Buenos-Ayres dnia 21go Lipca 1817.

(Podpisano) Jan Marcin de Puyerredon.

Pisma publiczne Amerykańskie umieściły wyiątki z gazety wychodzącey w Curaçao (w Ameryce południowey) pod 4. Października. Donoszą one o nieiakich korzyściach, które woysko Hiszpańskie nad powstańcami do dnia 26. Września odniosło. Te zaś korzyści są bardzo małe, wyiąwszy zwycięztwo Jenerała Calzada, który korpasowi Jenerała powstańców Paeza zabrał kilkaset ieńców i koni, znaczną ilość bydła i sprzęty polowe. Król Ferdynand VII. kazał ogłosić w Karakasie powszechną amnestyę dla wszystkich, którzy do powstania należą. Z tego powodu, Jenerał Morillo uwolnił wszystkich ieńców, których zabrał. Jenerał Morillo nałożył znowu 200,000 piastrów podatku na kupców w Karakasie i La Guirze.

Listy z Chili pod d. 3. Sierpnia donoszą, iż Jenerał Hiszpański La Serna, który ciągnął do Prowincyy Salta i Jujuy, mu-

)(2

siał się wrócić ku Potosi. Jenerał powstańców Guernas, zaiął wspomnione Prowincye za pomocą Pułkownika Madrid, doścignął tylną straż woyska Królewskiego, i pobiwszy ią, zdobył miasto Teryffę, gdzie było 400 weteranów na osadzie.

Donoszą z Buenos-Ayres, iż Artigas pobił trzykrotnie Portugalczyków na lewym brzegu rzeki la Plata, lecz utracił statek z potrzebami woiennemi.

Francya.

Jeden z dzienników Paryzkich umieścił następuiący artykuł: „Upływa iuż miesiąc od zebrania się Izb, a ieszcze nie naradzano się publicznie nad żadnym proiektem do praw, podanym przez Ministrów. Mieszkańcy tuteysi nie są bardzo kontenci ze zdania sprawy o wolności druku. Wyszło w tey mierze pisemko, które się kończy temi słowy: „Publiczna opiniia nauczy Ministrów, iż despotyzm, pokryty płaszczem zdań liberalnych, nie przystoi dla Francyi, równie, iak despotyzm, który ią szczękiem oręża i świetnemi zwycięztwami chciał odurzyć."

Niemiłem także okiem patrzą na to mieszkańcy, iż narady Izb odbywaią się w biórach, to iest, bez słuchaczów. Lubią oni wolne i publiczne obrady, do których dawniey przywykli.

Minister Policyi zalecił dziennikom Paryzkim; ażeby nie powtarzały kilka razy doniesień o obradach Izby Parów, i aby o taynych posiedzeniach Izby Deputowanych to tylko umieszczały, co im Rząd udzieli.

Na sessyi Izby Deputowanych dnia 6go Grudnia była mowa o prośbie skazanych na wygnanie Francuzów, którzy dotąd trzymani są w warownym zamku Pierre-Chatel. Proszą oni, żeby Izba wdała się w to, aby wyroki skazuiące ich na wygnanie wzięły swóy skutek, bo trzymanie ich w więzieniu iest dla nich sroższe od wygnania. — Kommissya wyznaczona z Izby do próśb odpowiedziała, iż gdy pograniczne Mocarstwa nie dopuszczaią przytułku na ziemi swoiey wygnańcom Francuzkim, radzi więc odesłać tę rzecz do Ministra Spraw Wewnętrznych, aby obmyślił sposób wykonania wyroków wygnania. Obecny na tey sessyi Minister Spraw Wewnętrznych odpowiedział, iż ma nadzieię, że wykonanie tych wyroków niezadługo weźmie skutek.

Niewielką odbiera pochwałę konkordat, który dozna wielkich sporów w Izbie. Powiększenie liczby Arcy-Biskupów i Biskupów, których ogólnie 52 Kray ma opłacać, nie może się podobać, bo iest przeciwnem systematowi oszczędności. Naganiaią także w konkordacie wyrazy: **Chcemy i rozkazuiemy**, których Papież użył, i ponowione zastrzeżenie praw iego do Hrabstwa Awenionu.

Nowy i ważny proiekt do prawa względem zaciągu woyskowego, podany przez Ministra Woyny Izbie Deputowanych w Paryżu, iest daleko oszczędnieyszym, a razem rozciągleyszym od wszystkich poprzedzaiących.

Legiiony departamentowe, które wraz z Officerami i podofficerami w czasie pokoiu maią wynosić 150,000 głów, utworzone będą z młodych Francuzów, którzy 20 lat skończyli. Starzy podofficerowie i żołnierze, uwolnieni teraz do czynney służby, zostaną użyci do służby u weteranów legiionowych, których będzie iedna kompaniia w każdym obwodzie. Ranieni podofficerowie i żołnierze, którzy maią 30 lat, lub 12 lat w woysku zostawali, maią bydź uwolnieni od tey służby. Te kompaniie weteranów legiionowych, maią się składać z dawnych żołnierzy, których wzięto z rozmaitych konskrypcyy za czasów Bonapartego, a których od służby nie wyłączono. Trudno wyrachować liczbę zbroynych ludzi, których te kompaniie dostawić mogą. Są Departamenta maiące 30 obwodów, w których tyleż będzie kompanii. Po spisaniu wszystkich Woyskowych, będzie mógł dopiero Rząd wiedzieć liczbę kompanii weteranów i żołnierzy.

Rozmaite Wiadomości.

Listy od brzegów Menu donoszą pod d. 13. Grudnia, że Hrabia Las Cazes, przeiechawszy przez Akwisgran, Koloniię i Koblenz, przybył dnia 11. Grudnia pod dozorem Pruskiego Urzędnika Policyi, wraz z synem swoim do Frankfortu nad Menem, z kąd niezwłocznie udał się w dalszą drogę. Słychać, iż ma osiąść we Włoszech.

Przyiechali do Lwowa dnia 31go Grudnia, 1go i 2go Stycznia.

W. Godlewski Szczepan, z Rossyi. — W. Glasenap Kawaler i Kapitan gwardyi Rossyyskiey, iako goniec, z Wiednia. — W. Komar Hieronim, z Przemyśla. — P. Ruckgaher Muzyk, z Wiednia. — JW. Żabielski Piotr Hrabia, z Tarnopola.

Wyiechali ze Lwowa dnia 31go Grudnia, 1go i 2go Stycznia.

W. Chołomski Ferdynand Porucznik Polski, do Brzeżan. — W. Glasenap Kawaler i Kapitan gwardyi Rossyyskiey, iako goniec, do Rossyi. — W. Jaszowski Tomasz, do Żółkwi. — P. Jastrzębski Antoni kadet Rossyyski, do Rossyi. — JW. Łoś Hrabia, i W. Rylski Ludwik, do Żółkwi. — W. Trojanowski Ignacy, do Żółkwi.